

ธรรมเป็นสาธารณะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ศักยภาพของศาสนานี้สูงมากนะ แต่อยู่ที่คนใช้ศาสนาจะใช้ศาสนาอย่างไร เราจะใช้ศาสนา เราเข้าไม่ถึงศาสนากันเอง ศาสนาสอนให้มีทาน ทานแล้วเราก็มาทานกัน นี่ศาสนาสอนนะ เปรียบเหมือนเลย เปรียบเหมือนคนชาวเขา เขาจะบ่นมากพวกชาวเขา ว่าเขาไม่มีบัตรประจำตัว เขาจะมีการศึกษาแล้วเขาทำงานไม่ได้ เพราะเขาไม่มีบัตรประจำตัวนะ ขอบใจเขายิ่งขึ้นมา นี้จะเดินทางก็ต้องคอยหลบๆ ซ่อนๆ เพราะตำรวจจะไถเงินเขา เพราะว่าเขาไม่ได้เป็นประชาชนชาวไทย เขาไม่ได้สัญชาติใด

เหมือนเรา เราไม่ได้สัญชาติชาวพุทธใด เราได้สัญชาติชาวพุทธใหม่ ถ้าเราเชื่อเราได้สัญชาติขึ้นมาเห็นใหม่ ได้สัญชาติของชาวพุทธขึ้นมา ใช้ศาสนาอะไร นี่ความเชื่อ ทานเห็นใหม่ แค่ความเชื่อ นะ เรามีความเชื่อ เชื่อในนรก เชื่อในสวรรค์ เราได้ทำทาน

ถ้าได้สัญชาติมาแล้ว ถ้าสัญชาติ เรานี้ได้สัญชาติไทยกัน เรามีสัญชาติ เรามีสิทธิทำอะไรนี่ก็เหมือนเราเชื่อศาสนาเข้าไป ลึกเข้าไปเห็นใหม่ เริ่มปฏิบัติ พอปฏิบัติไป เริ่มทำสมาธิขึ้นมา แล้วทำสมาธิเพื่ออะไรอีกล่ะ? ทำสมาธิเพื่ออะไร? วิธีทำสมาธิอย่างไร? นี่มันก็ยังลึกลงไปอีกเห็นใหม่ ก็เหมือนกัน เราได้สัญชาติไทย เราทำงานอยู่ เรามีอาชีพ เรามีกฎหมายคุ้มครองอยู่ แต่เราก็กังทุกข้ออยู่ เอ้าย้ายสัญชาติซะ เห็นใหม่ เปลี่ยนสัญชาติเป็นอเมริกา เปลี่ยนสัญชาติเป็นสัญชาติอื่น

นี่ก็เหมือนกัน เราก็อายุตายไป คนเราเกิดมาเป็นชาติไทยแล้วทำอย่างไรจะให้มันสิ้นสุดเวลาเป็นทุกข์ขึ้นมาที่ทุกข์มาก อยากจะพ้นจากความทุกข์ ฆ่าตัวตายซะ ฆ่าตัวตายย้ายสัญชาติหรือ? ไอ่

ย้ายสัญชาตินั้นมันย้ายสัญชาติ นี่มันย้ายสัญชาติใช่ไหม? นี่เหมือนกับในวิภูวน เห็นไหม เราตายแล้ว เราว่าเราจะตายสูญไป มันเหมือนย้ายสัญชาติ มันไปเกิดในภพใหม่ ชาติใหม่ ภพใหม่ ชาติใหม่ไป ตลอดเวลา มันย้ายไม่ได้ ต้องทำอะไร ต้องมีใบมรณบัตรใช่ไหม ลบสัญชาติออกแล้วตายไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราภาวนาจนสิ้นสุดจากทุกขัง สิ้นสุดจากวิภูวนไหม มันมีอยู่เห็นไหม เรา มรณะไป ตายแล้วตายสูญมันก็ไม่สูญ มันก็ยังมียู่ต่อไป นี่หลักของศาสนาไหม เราจะใช้ศาสนา ตรงไหน เรานับถือศาสนาพุทธแล้วเราเข้าถึงศาสนาพุทธแค่ไหน เพราะตัวหลักศาสนา เห็นไหม สังฆกรรม พระธรรมคำสั่งสอนพระพุทธเจ้านั้นคือสังฆกรรม

สังฆกรรมคือตัวศาสนานะ ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี ได้แก่ศาสนพิธีกัน ทำพิธีกัน เห็นไหม แล้วว่า พิธีกรรมอันนั้นจะถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง พิธีกรรมนั้น มีศาสนาแล้วพิธีกรรมถึงตามมาไหม เราอย่าไป ติดในพิธีกรรม เราขอรับพิธีกรรมนะ ถ้าไม่มีพิธีกรรม ดอกไม้ถ้าไม่มีเชือกร้อยไป พวงมาลัยจะไม่ สวยงาม

ธรรมวินัยนี้เป็นพิธีกรรม แต่ธรรมวินัยแล้วก็ยังว่าไปวัดต่างๆ กันแล้วทำไมเหมือนกัน วัดนั้นก็ไปอย่างนี้ วัดนั้นก็ไปอย่างนี้ อยู่ที่ความเห็นสำคัญของหัวหน้าไหม หัวหน้าว่าจุดนี้สำคัญ ก็จะเน้นจุด นั้น เน้นจุดนั้น เน้นจุดไหน ว่าสำนักไหนปฏิบัติทางไหนก็เน้นจุดนั้น ความเห็น ความเน้นจุดนั้น เรา ฟังไว้สิ แต่เราจะเชื่อ-ไม่เชื่อเพราะอะไร เพราะกรรมฐาน ๔๐ ห้องหนึ่ง เรื่องของอำนาจาสนาของเรา อีกหนึ่ง เราทำแล้วจะได้เหมือนกันไหมหนึ่ง ชอบในแนวทางเดียวกันแต่การเข้าถึงก็ไม่เหมือนกัน เห็น ไหม

อย่างเช่น การอดนอน อดอาหาร อาจารย์มหาบัวท่านบอกว่า “ท่านอดนอนไม่ได้เลย อด นอนแล้วสมองจะตื้อไปหมดเลย แต่ถ้าอดอาหารนะถูกจริต” เราไปอดอาหารกัน บางคนก็เหมือนกัน อดอาหาร อดอาหารขนาดไหนถึงจะได้ผล อดอาหารมาก-น้อยขนาดไหนจะได้ผล ในการอดอาหารนี้ เป็นวิธีการคัดคนเฉยๆ นะ ไม่ใช่ตัวสั่งจะนะ ตัวสั่งก็คือตัวใจทั้งหมด ตัวศาสนธรรมก็คือคำสั่งสอนนั้น เยี่ยมที่สุด

แต่ไอ้การตัดตน การทรมานตน พระพุทธเจ้าเวลาถามพระที่ไปกราบพระพุทธเจ้าว่า “อันนี้ใครทรมาน? ใครทรมานคนนั้น?” เห็นไหม นี่เราต้องทรมานตัวเองไง เราเชื่อใจแล้วเราต้องทรมานตัวเองเข้าไป เราจะได้ศาสนาแค่นั้น ศาสนานี้มันละเอียดอ่อนมาก แล้วลึกซึ้งมาก แล้วมีมรรคผลมาก

อย่างครูบาอาจารย์ของเราที่เกิดขึ้นมาเพราะอะไร เพราะศาสนธรรม เห็นไหม ธรรมคำสั่งสอนอันนั้น แล้วคนทุกคนจะเข้าไปก็ต้องล้างเลสงสัยก่อน ทุกคนจะล้างเลสงสัย จะจับต้องด้วยความดูๆ คลำๆ เห็นไหม สัตว์พศปรามาส นั่นนะเพราะว่าอย่างนี้มันถึงไม่ใช่จลศรัทธาใจ ศรัทธาเรา ลุ่มๆ ดอนๆ คลอนๆ แคลนๆ ไป เพราะเราจับศาสนาโดยไม่ได้เต็มมือ

ศาสนานี้ละ ถ้าเรียนมาเพื่อชำระกิเลส เห็นไหม หมายความว่าจับให้มัน จับให้มันแล้วจะได้ประโยชน์ ถ้าหญาคาจับไม่มันแล้วลุดไป เห็นไหม เรายังศึกษามาก เรายังสงสัยมาก เรายังคิดมาก แล้วก็เอ้อๆ นะ เอ้อยู่ นั่นนะ เอ้อแล้วเราจะเข้าถึง-ไม่เข้าถึง อันนี้ส่วนหนึ่งนะ

แต่ถ้าเป็นหลักของภิกษุ ภิกษุเข้าไปศึกษาศาสนา แล้วเอาศาสนานี้มาเป็นช่องทางกัน การหาเงินหาทองนั้นอีก เห็นไหม หมายความว่าบาคมือ บาคให้ตัวเองมีกรรม มีผลของกรรม กรรมนั้นจะส่งผลออกไปเพราะเราทำกรรมเอาไว้แล้ว เห็นไหม กรรมนั้นแหละหลักของศาสนา เราจะใช้ศาสนาตรงไหน เราใช้ศาสนาเพื่อประโยชน์ของเรา แล้วเราใช้ศาสนา เราเสพศาสนา เราเอาศาสนาเข้ามาในหัวใจของเรา นี่หลักศาสนาถึงสำคัญมาก ตัวศาสนานี้เยี่ยมมากเลย เราจะใช้ตรงไหน แล้วเราจะเข้าได้แค่นั้น ถ้าเราเข้าได้ เราก็เลื่อนสถานะ เห็นไหม บุคคล ๘ จำพวก

บุคคล ๘ จำพวก เห็นไหม โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล เห็นไหม บุคคลคนเดียว ก็เหมือนกับวัตถุชิ้นหนึ่ง แต่มันแปรสภาพสูงขึ้นเรื่อยๆ วัตถุชิ้นนั้นมันแปรสภาพสูงขึ้นๆ นี่เหมือนกัน เราเข้าถึงศาสนาตรงไหนเราก็ได้แค่นั้น

นี่เราเข้ามาแล้ว เราอย่าเพิ่งเชื่อ เห็นไหม แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาสอน “กาลามสูตร” ไม่ให้เชื่อแม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องให้ปฏิบัติเอง นั่นมันเปลี่ยนแปลงจากภายในใจ ถ้าผู้ใดสัมผัสธรรมแล้ว สมาธิธรรม จิตมันเข้าไปสงบ อ้อ สงบอย่างนี้เอง สงบอย่างนี้เอง แล้วมันเข้าถูกด้วย แล้วยิ่งถ้าแปรสภาพ จิตนั้นแปรสภาพสูงขึ้นไปๆ ไม่ต้องเชื่อใครเลย ตัวเองเข้าไปสัมผัสเอง

ถึงว่าศาสนา ธรรมะนี้เป็นของกลางใจ แล้วแต่ใครจะน้อมนำ น้อมเข้ามาในใจของเรา วิธีคัดตน คัดตนอย่างไร การคัดตนอย่างไร แต่ไอ้จิตตินั้นข้างนอกเป็นจิตตินั้นอย่างหนึ่ง แต่มันได้เสพแล้วได้เสพเหมือนกัน พอได้เสพเหมือนกัน จิตนั้นเป็นธรรมเหมือนกัน พอจิตนั้นเป็นธรรมแล้ว จิตนั้นมันจะยับยั้งของมันเองได้ตลอดเวลา มันยับยั้งของมันได้เห็นไหม

นี่ตัวนี้ตัวที่ว่าเราเข้าถึงแค่ไหน เราจะเข้าถึงตรงไหนของหลักของศาสนา นี่ถึงว่าศักยภาพของศาสนานี้มหาศาลนะ มหาศาลจริงๆ นี่เราเข้าไม่ถึงเอง เราเข้าไม่ถึง เราก็ได้ยี้หื้อไว้เฉยๆ ใจ เราได้ยี้หื้อไว้ เราได้คุณธรรมอันนี้ไว้ว่าเราเป็นชาวพุทธ แต่ต้องพยายามขวนขวายเข้าไป มันนอนอยู่เฉยๆ เหมือนกับสวะที่ว่ายอยู่บนน้ำ มันค้างอยู่บนน้ำ น้ำนั้นเป็นธรรม เห็นไหม แต่มันค้างอยู่ มันมีสิ่งอื่นมารองรับอีกที เราเข้าไม่ถึงใจ เราไม่เข้าถึงสิ่งนั้น เราไม่เข้าถึงหลักของธรรมของศาสนา ไอ้ความประพฤติกของเรได้ถึงได้ลุ่มๆ ดอนๆ

ความประพฤติกของเรากลุ่มๆ ดอนๆ เพราะว่าเราล้งเลงสงสัย สิ้นพตปรามาส คือความลุ่มคล้ำคิด ความลุ่มคล้ำทั้งหมด แต่ถ้าเราเชื่อมั่นนะ เชื่อมั่นแล้วสัจจะความจริงนะ อันนี้ความเพียรชอบใจ มันต้องมีความเพียรชอบ ความเพียรที่พยายามรูกล้ำเข้าไป รูกล้ำ รูกล้ำตรงไหน เปิดสวะออกไป

ตัวศาสนาเป็นสิ่งที่คุณงามความดี เห็นไหม ดูอย่างอนุสัยสิ เครื่องดองกิเลส เห็นไหม แล้วก็สงสัยกันว่าถ้าหัวใจนี้กิเลสมันดองไปแล้ว อย่างพวกผักผลไม้เวลามันได้รับการดองไปแล้ว มันจะสะอาดได้อย่างไร?

อันนี้มันเทียบวัตถุ การเทียบวัตถุ ทุกอย่างเทียบวัตถุ ถึงพระไตรปิฎกนี่ก็เป็นกิริยาของธรรม ถ้าอ่านแล้วนะ เราเทียบเป็นวัตถุนะ เราเทียบวัตถุนั้นจะดีที่แรก ดีตรงไหน ดีที่เราเข้าใจใจ จะสื่ออย่างไรเพื่อให้เราเข้าใจให้ได้ก่อน พอเราเข้าใจ เราก็เทียบเป็นวัตถุนิยม เราก็จะเปรียบเทียบให้เป็นวัตถุให้ได้หมดเลย ทุกอย่างต้องจัดเส้นเป็นระบบ พอเป็นระบบขึ้นมา ระบบนั้น เห็นใหม่ คุณก็ว่าเข้าถึงธรรมชอบแนวทางเดียวกัน อย่างการปฏิบัติมันถึงยังต้องต่างกัน ความลึกละเอียดอ่อนต่างกัน ความเข้าถึงต่างกัน ความลงแรงเบาและหนักต่างกัน เพราะว่าวาสนาบารมีต่างกัน เห็นใหม่

แม้แต่พุทธวิสัย ถ้ายังไม่ได้เข้าไปลึกเข้าไป บารมียังอ่อนอยู่ ก็ยังได้รับเล็กๆ น้อยๆ อยู่ ให้อะไรเรื่องผลตอบแทน แต่ถ้าลึกเข้าไป ยิ่งใกล้พระพุทธเจ้าเข้าไปเรื่อยๆ ใกล้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา บารมีจะใหญ่เข้าไปเรื่อยๆ ใหญ่เข้าไปเรื่อยๆ เห็นใหม่ การกระทำมันจะให้ผลมาก ตอบแทนมาก พลังงานจะให้ผลตอบแทนมาก

อันนี้ก็เหมือนกัน กรรมของใจดวงนั้นแม้แต่จริตนิสัยเข้ามาช่องทางเดียวกันเลยนะ แต่ผลออกมาต่างกันหมด จะต่างกันหมดเลย มันไม่มีระบบไหนเป็นระบบที่สูตรสำเร็จตายตัว

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราอ่านแล้ว ความคิดของเราคิดถึงเรื่องโลกอยู่ พระไตรปิฎก เราก็ต้องคิดออกมาเป็นวัตถุ แล้วความคลาดเคลื่อนจะต่างไป แต่พอปฏิบัติเข้าไปแล้วมันจะร้องอ้อใจ เจ้าคุณอุบาลีบอกไว้นะ บอกไว้ในหนังสือว่า เจ้าคุณอุบาลีนี้เป็นพุทธภูมิ แล้วเก่งมากในเรื่องปริยัติ เป็นเจ้าคณะภาคด้วยนะ ภาคเหนือ แต่เวลาปฏิบัติเข้าไป บอกเลยว่า “ความคิดที่คาดหมายไว้ มันต่างกับความจริงเหมือนฟ้ากับดินนะ ความห่างของมัน”

อันนี้ก็เหมือนกัน เราอ่านหนังสือแล้วเราก็ซึ่งใจมาก นี่แบบเป็นประโยชน์ที่แรก ประโยชน์ที่แรกหมายถึงว่าเราจะเข้าใจ แล้วเราจะเข้าช่องทางได้ มันเป็นแนวทางแผนที่ใจ แต่ถ้าเข้าไปสัมผัสเอง มันจะเป็นอีกอย่างหนึ่ง ความสุขก็สุขอย่างหนึ่ง ความสุขของโลกนี้สุขด้วยเวทนาใจ ความสุข-ความทุกข์จากเวทนา คือจิตมันรับรู้แล้วมันให้ค่า

แต่ความสุขอันนั้นนะ ความสุขที่มันเวลาเข้าไปสุขอันจริงๆ นั้นนะ มันสุขด้วยไม่เจือด้วย
 อามิสใจ มันไม่ต้องใช้สิ่งสนองตอบขึ้นมา ไม่ต้องใช้พลังงานที่ว่าตอบสนองแบบกระทบถึงจะรับรู้
 ขึ้นมา มันสุขในตัวเอง อันนั้นมันจะเสพอันนั้นอีกอันนึง ถึงบอกว่ามันต่างกัน แม้แต่คำว่าสุขๆ มัน
 ก็สุขต่างกัน มันสุขละเอียดอ่อนต่างกันมาก

แต่เวลาความทุกข์ เห็นไหม ถ้าความทุกข์ของเรา ทุกข์ในโลกนี้เราทุกข์มาก แล้วเราจะ
 เดือดร้อนมาก แต่ความทุกข์ในความเพียร ความทุกข์ในปฏิบัตินะ มันมีความทุกข์นะ ทำไมพระโศณะ
 เดินจนเท้านี้เลือดทั้งนั้นเลย เห็นไหม พระจักษุบาลตาจะบอดก็ยอมให้มันบอด นั้นนะทุกข์-ไม่ทุกข์ แต่
 ทุกข์ของความเพียร ความทุกข์เปลือๆ ความทุกข์ของธาตุขันธ์

แต่ความทุกข์ของใจ ความเศร้าหมอง ความที่อะไร มันจะพ้นออกไปได้ มันยอมทิ้งได้ เห็น
 ไหม แม้แต่ตาจะบอดก็ยอม เท้านี้จะแตกขนาดไหน เลือดจะไหลออกไป เดินไม่ได้ก็กลานไป นี่ความ
 เพียรมันอุกฤษฏ์ใจ แล้วมันถึงว่า อันนั้นพระพุทธเจ้าถึงบอกว่า “ธรรมเหมือนพิณ ๓ สาย ให้ตรงกลาง
 ออกมา” แต่ตรงกลางตรงไหนมัชฌิมานั้น มันมัชฌิมาในหัวใจ มันมัชฌิมาในเรื่องของกิเลสกับเรื่อง
 ของธรรม ไม่ใช่มัชฌิมาเรื่องของกาย

เรื่องของกายมันทุ่มเข้าไป ความเพียรต้องอุกฤษฏ์ เห็นไหม ธรรมะมันของประเสริฐมาก เรา
 จะเข้าไปถึงหลักของตรงนั้นบ้าง นี่เพราะใจมันเริ่มเกาะเกี่ยวธรรมเข้าไป มันถึงมีความมุมานะได้ขนาด
 นั้น มันเหมือนกับที่เราเห็นรำไรๆ อยู่ว่าสิ่งนี้จะประสบความสำเร็จอยู่แล้ว มือเราเอื้อมเราจะหยิบอยู่
 มันสามารถพยายามจะกระเสือกกระสนไปจนได้ นี่คืออจลศรัทธา

แต่ถ้าศรัทธาของเรานี้สลิพตปรามาสอยู่ เห็นไหม มันยังคลอนแคลนอยู่ มันยังเข้าไม่ถึง มัน
 ถึงว่าตอนนี้มันศรัทธาอยู่ มันก็เชื่อใจได้ นี่ก็ว่าเราจะเป็นลูกศิษย์ตถาคต เราเป็นบริษัท ๔ เราจะเริ่ม
 บริษัท เราอยู่ตรงไหนไป บุคคล ๘ จำพวกไป ความเข้าไป เราใช้ศาสนาตรงไหน? เราจะใช้ศาสนา
 ตรงไหน?

ถ้าเราใช้ศาสนา จิตมันสัมผัสไปเรื่อย มันยกขึ้นมาเรื่อย มันยกตัวเองขึ้นไปเรื่อย ยกขึ้นสูงขึ้นไปเรื่อย แล้วความเชื่อมั่น เห็นไหม ความเชื่อมั่นเกิดขึ้น แผนที่ถูกต้อง ปฏิบัติถูกต้องอีกต่างหาก มันก็เข้าไปเรื่อยๆ ใจนี้จะเปลี่ยนไป สูงขึ้นไปๆ มันพัฒนาใจมันขึ้นไปเรื่อยๆ จนหลุดพ้นไปได้

นี่เห็นไหม ถึงว่าไม่ต้องมีโบมรณบัตร โบมรณบัตรทิ้งไว้เห็นไหม จากไม่มีบัตรประจำตัว ไม่มีสัญชาติ ขอสัญชาติ นี่ก็เหมือนกัน เรายังไม่มีสัญชาติชาวพุทธไง เราก็คือเราเป็นชาวพุทธ เห็นไหม นี่ศรัทธา แล้วปฏิบัติเข้าไป พอได้สัญชาติแล้วนี่เป็นชาวพุทธ เราว่าเราเป็นชาวพุทธ เพราะเราแปลงบารมีเราถึงพระรัตนตรัยตลอดเวลา นี่ได้สัญชาติชาวพุทธแล้ว พอมันทุกข์ขึ้นมา ก็อยากจะ...

การชำระชาตินี้ไม่ใช่การย้ายสัญชาติ การย้ายสัญชาติคือการเกิดและการตาย การเกิดและการตายมันจะมีจิตดวงเราที่อยู่ใต้สำนึกเรานี้ ปัจจุบันนี้เราเป็นชื่ออะไรก็แล้วแต่ มันหุ้มห่อเราอยู่ มันสัญชาติของมนุษย์ เห็นไหม มันหุ้มเราอยู่ แต่จิตดวงนั้นเวลามันตายจากมนุษย์ไปเกิดเป็นอะไรแล้วแต่ มันก็ไปเกิดอีกๆ มันแค่ย้ายแต่เปลือก แต่ตัวจริงมันมีอยู่ตลอดเวลา ตัวจริงตัวนี้มันมีอยู่ มันถึงว่าผลของธรรมก็มีอยู่ เห็นไหม มันถึงเหนือธรรมชาติไง เหนือสสาร เหนือความจริง เหนือทั้งหมดเลย ธรรมเหนือโลกไง

ศาสนาเรานี้อุกฤษฏ์ ถึงว่าสิ้นสุดแล้วที่เขาต้องมีโบมรณบัตรกันเพื่อตาย แต่ไม่ใช่ มันขาดออกไป การเกิดและการตายเป็นของโกหก เป็นการเปลี่ยนย้ายสัญชาติเฉยๆ การย้ายสัญชาติย้ายไปย้ายมา มันก็ยังมีอยู่ สิ่งนั้นมีอยู่เห็นไหม

ใจเหมือนกัน การเกิด-การตายมันก็มีใจนั้นอยู่ ใจนั้นมันถึงเข้ากับสิ่งที่มีอยู่ อาสเวหิ อาสวะสิ้นไป จิตตานิ วิมุจฺจิตฺติ จิตนี้เป็นผู้เสวยวิมุตติอยู่ มันถึงมีอยู่ แต่มีอยู่แบบวิมุตติ มีอยู่แบบอ้าปากไม่ได้ มีอยู่แบบพูดไม่ได้ มีอยู่แบบความมีอยู่อันนั้น แต่มีอยู่นั้น เพราะฉะนั้นถ้าเราอ่านธรรมะกันแล้วเราเทียบเป็นวัตถุขึ้นมา มันก็ต้องมีอยู่แบบที่จับต้องได้สิ

ถ้าจับต้องได้มันก็เป็นสมมุติ มันเป็นบัญญัติ แต่เป็นวิมุติแล้วมันเป็นโลกพ้นออกไปจากสมมุติ การสื่อสารมันถึงยากตรงนี้ไง ยากตรงที่ว่าสื่อออกมาให้เข้าใจได้อย่างไร แต่พระพุทธเจ้าพยายามสื่อออกมา เห็นไหม

เหมือนเต่า เต่าเวลาปฏิบัติ เห็นไหม ให้หุดหัวออกมา หุดคืนเข้ามาหมด ให้ศีลปกครองเราไว้ ใจให้ศีลปกครองเราไว้ให้อยู่ในศีลในทานอย่างนี้ แล้วเรามีความชุ่มชื้นใจของเรา เห็นไหม แต่ถ้ายื่นออกไป ยื่นออกไปมันก็ยื่นออกไปกระทบกับสิ่งภายนอก นี่ให้หลบเข้ามา เราก็เข้าใจ เปรียบเหมือนจอมปลวก เห็นไหม ใจนี้ออกทวารทั้ง ๖ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้ปิดทั้งหมดเลย ให้เหลือไว้แต่เฉพาะใจอย่างเดียว แล้วให้คอยจับสัตว์ที่อยู่ในจอมปลวกนั้น นั่นคือจับใจของเรา นี่พยายามเปรียบมาให้เหมือน

แต่เราทำขึ้นมาเป็นอย่างนั้นไหมละ นี่เปรียบให้เข้าใจ มันเป็นวัตถุ นี่เราอ่านวัตถุแล้วถึงบอกว่า เราจะอยู่ตรงไหนของศาสนา ถ้าเราเข้าใจนะ แล้วเราพยายามยกตัวของเรา อย่าไปเทียบใคร เราเทียบเขาไม่ได้นะ บารมีคนไม่เหมือนกันหนึ่ง ความเชื่อมั่นไม่เหมือนกันหนึ่ง เราต้องเทียบใจเราเอง ว่ามันขึ้นหรือมันลง อยู่ที่ใจเราเท่านั้นเอง

ถ้าใจเราขึ้น เราก็ได้ประโยชน์ของเราเอง ถ้าใจเราลง เราก็ทุกข์ของเราเอง เห็นไหม ใจเราลงไง พอใจเราลงไปมันห่างออกไปเรื่อย ห่างออกไปเรื่อย ห่างอะไร ห่างจากความสุขจริงที่จะเกิดขึ้น ใจห่างจากความสุขจริงนะ แต่ถ้ามันใกล้เข้าไปๆๆ ใกล้เข้าไปจนทันกัน เห็นไหม ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ไม่เห็นใครหรือ เห็นตถาคต เห็นความจริงในใจนั้น มันจะเข้ากับใจดวงนั้นเลย

นี่มันถึงว่าใจของเรา เราชาวพุทธ เราจะใช้ศาสนาอย่างไร แล้วเทียบออกมาทางโลก เห็นไหม เตื่อร้อนมากนะ คนที่ไม่มีหลักยึดคนนะ ชาวเขานี้จะเตื่อร้อนมากเลย จะไปไหนก็ไม่ได้ ศิกษามาแล้วก็ทำอาชีพไม่ได้ เพราะว่าไม่มีสัญชาติ

ชาวพุทธถ้าไม่มีหลักของใจเหมือนกับคนไม่มีศาสนา คนที่ไม่มีศาสนา คนที่ว้าเหว่ ทุกข์ขึ้นมาไม่มีที่เกาะเกี่ยว คนที่มีศาสนาคือมีสัญชาติ อย่างไรก็ตามกฎหมายคุ้มครองอยู่ เห็นไหม แล้วก็เลื่อน

ไปๆ นี่เทียบออกไปสิ เทียบหลักศาสนา เทียบถึงความคิดของเรา เทียบถึงทุกข์-สุขในใจของตัวนั้น
ทุกข์-สุขของใจตัวนั้นเอาเทียบออกไปหลักของศาสนา เทียบไปเลยเทียบไป

แล้วมันจะย้อนกลับมา เห็นไหม เทียบเคียงมาแล้วจะเห็นว่า เอ้อ เราดีกว่าเขา เรายังมีที่พึง เรา
มีดีกว่าเขา เห็นไหม เหมือนกับเรามีที่พึง เราก็อ่อนใจ แต่ถ้าไม่คิดอย่างนั้นนะ เราเท่านั้นทุกข์คนเดียว
เราเท่านั้นเป็นคนที่ไม่มีวาสนา เราเท่านั้นเป็นคนที่ว่าอภัพ

แต่ถ้าเรามีตรงนี้ขึ้นมา เราดีกว่าเขาแล้ว เรามีที่เกาะเกี่ยว เพียงแต่ว่าความเพียรของเราไม่พอ
เราไม่มีความเพียรพอ ตบะธรรมของเราไม่สามารถแผดเผาไอ้ความสงสัยของเราได้ ตบะธรรมอันนี้
มันก็อ่อนไปๆ แล้วไอ้ความคิดของกิเลสมันก็จะมากขึ้นๆ เห็นไหม ความคิดเหมือนกัน คิดอย่างหนึ่ง
เป็นกิเลส กิเลสคือความคิดที่ว่าคิดไปประสาของมัน

ถ้ามีสมาธิเข้าไปยับยั้งขึ้นมา สังขารตัวนี้กลายเป็นปัญญาขึ้นมา เพราะ! เพราะว่าไม่ใช่
ความคิดของเรา มันความคิดเป็นกลางใจ มัชฌิมาปฏิปทา ความคิดที่เกิดขึ้นที่เป็นกลางที่สมาธิมาแยก
ออกไป ความคิดอันนี้เป็นความคิดของฝ่ายธรรม ความคิดธรรมกับความคิดกิเลส กิเลสมันเกิดโดย
ธรรมชาติของมัน ความคิดนี้มีตลอดเวลาพร้อมกับความคิดเรา

แต่ถ้าเราสร้างสมาธิขึ้นมา ยับยั้งใจไม่ให้คิดออกนอกกลุ่มนอกรทาง แล้วความคิดอันนี้จะเกิด
ขึ้นมาอีกทีหนึ่ง อันนั้นเป็นความคิดฝ่ายธรรม ปิชาติหนึ่งเกิดก็หน ในความคิดเรา กับความคิดฝ่ายกิเลส
มันเกิดอยู่ทุกวินาที เห็นไหม เทียบเข้ามาสิ นี่พัฒนาตน พัฒนาขึ้นไป

เราเป็นชาวพุทธอยู่ตรงไหน เราจะเสพศาสนาตรงไหน เราก็เป็นชาวพุทธ ถ้าเป็นชาวพุทธจริง
ชาวพุทธแท้ เราก็มีความสุขของเรา เราเท่านั้นนะ อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึงแห่งตน
พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว ครูบาอาจารย์จะนิพพานต่อไปข้างหน้า แล้วเราจะพึ่งใคร? ตามเราเองแล้ว
มันก็จบ เอวัง